

Párbeszéd

Antalffy György

A fejlődéssel szinkronban

— Nem először tölti be a József Attila Tudományegyetem rektori tisztét.

— Másodszor. Először 1958-tól 64-ig voltam a JATE rektora.

— Mit is jelent tulajdonképpen ez a pozíció?

— A latinoknál iskolaigazgatót jelentett, később az egyházi nevelő-oktató intézménnyel előjáró viselték, ma az egyetemek vezetőit nevezik így.

— Változott-e a rektorság lényege az első, 58–64-es ciklus óta?

— Jelentésében természetesen nem változott, tartalmában és feladataiban annál inkább. Annak idején, a konszolidáció időszakában nehezebb politikai helyzetben kellett megoldani feladatainkat, most nyugodt politikai körülmények között, de bonyolultabb, nehezebb gazdasági viszonyok mellett kell megfelelnünk a társadalmi igényeknek.

— A rektor hivatalos megjelenése az egyetem fontos eseményei ma is ünnepi külsőségek között zajlik. Az egyetem vezetői talárban, rangjukat hitelesítő láncsal jelennek meg. Ezek a relikviák és a hétköznapiok tényleges vezetői feladatai hogyan függnek össze?

— Az egyetemi közélet megőrizte a múltból az ünnepélyes szertartásokat ezeket a külső jegyeit. Ezek jelképezik a hagyományok folytonosságát, s ünnepélyessé teszik az egyetemi élet jeles napjait. Régen ebben a székben évente a professzori kinevezések sorrendjében karunként cserélődtek a rektorok, nem is lehettek mások, csak reprezentatív vezetők. Ma az egyetem rektora tényleges vezetője az intézménynek. Három évre választják, s egy alkalommal meghosszabbíthatják megbízását.

— A mai egyetem rendkívül összetett intézmény. Falai között oktató-nevelő munka, tudományos és kutató tevékenység is folyik, s mindez több intézményben, szerteágazó területeken és feltételek között. Mi lehet ilyen helyzetben az első számú vezető fő feladata?

— Csak egyet tehet, az oktató-nevelő munka és a tudományos kutató tevékenység főbb irányait, tendenciáit határozhatja meg az Egyetemi Tanácssal egyetértésben, állandó kapcsolatban az intézmény pártvezetésével. Ezenkívül össze kell hangolnia a sokféle folyó munkát, ellenőriznie az oktatáspolitikai és tudománypolitikai elvek és határozatok végrehajtásának ütemét, elősegítenie azok érvényesülését.

— Hogyan valósul meg az egyetemes elvek és az önálló tanszékek harmóniája?

— Az elvekkel, a nevelési-oktatási kérdésekkel, a kutatási témákkal nincs semmi konfliktus. A költségvetési keret szűkösége jelent inkább gondot. A karok és egységek között az Egyetemi Tanács osztja fel a rendelkezésre álló összeget, amit a karok tovább „bontanak”. Természetesen vannak a kutatómunkának egyetemen kívüli forrásai is. A Magyar Tudományos Akadémia és az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság is támogat bizonyos kutatási témákat.

— Mind gyakrabban hangzik el az igény: közelebb a gyakorlati élethez!

— Ezt a jogos társadalmi-gazdasági igényt segíti elő egy új pályázati rendszer. A gyakorlati életben gyorsan hasznosítható, fontos kutatási témákra két éves anyagi támogatás nyerhető. Pályázhatnak szervezeti egységek, erre az időszakra alakult csoportok és kutatók önállóan is. A pályázati témák sikerét és megvalósítását a rektoroknak kell garantálniuk. Ez újabb jelentős előrelépés mind az egyetemeken folyó kutatómunka fellendítésére, mind sok gyakorlati probléma megoldására.

— Mit tart a szocialista felsőoktatás legfontosabb feladatának, eredményének és gondjának?

— Ma már elkerülhetetlen,

hogy a magyar felsőoktatás kellő hatásfokkal és színvonalon lépjön tartson a társadalmi fejlődéssel. A most zajló nagyszabású felfutó és elemző munka minden részletére kitérni nincs mód, de néhány pontot érintek. Megfelel-e a szakemberek szakmai profilja és képzési szintje a társadalom igényeinek? Megítélésem szerint túlzottan specializált felsőoktatásunk. Az alaptudást kellene szélesíteni és mélyíteni, s mindenkinek a végzés után, a munkahelyén, a valós feladatok ismeretében kellene specializálódni. Másik dolog: véleményem szerint a tanárképzést egységessé kellene tenni, s egységes szervezeti rendszerben egységesebb szemlélettel lehetne képezni minden pedagógust. Egyik legfőbb gondunk, hogy megoldatlan a posztgraduális képzés. Nincsenek meg a szervezett és rendszeres továbbképzés feltételei, pedig ez egyre sürgetőbb igény lesz, rohamléptekkel fejlődő világunkban.

— Gyakran hallani, hogy Magyarországon túlképzés folyik, sok fiatal diplomás elhelyezkedési gondokkal küzd, s ez fejlesztések forrása.

— A látszat valóban sokszor azt mutatja, túl sok értelmiségit képeznek a magyar egyetemeken. A látszat azonban csal — a fő nehézség, hogy a végzett szakemberek nem mennek vidéki munkahelyekre, városoktól távoli községekbe, falvakba. A másik hiányosságunk, hogy nem tervezünk kellő módon előre. Míg nincsenek megbízható tervek arra, hogy például mennyi és milyen felkészültségű szakemberre lesz szüksége az 1990-es évek Magyarországnak.

— Az Ön által szorgalmazott mélyebb alapképzés nem hat-e ellentétben a közéletre való nevelésre, az ideológiai-politikai képzésre?

— Meggyőződésem, hogy nem. A felsőoktatási képzés minőségi fokozásának lényegi összetevője a fiatal értelmiség társadalmi elkötelezettségének, ideológiai tisztánlátásának, politikai szilárdságának és közéleti aktivitásának fokozása. Azon az úton vagyunk, hogy ehhez a szakképzés is tegye hozzá a maga részét. Módszeresen és rendszeresen vizsgáljuk a megyei pártbizottság állásfoglalásának alapján, hogy a szakirányú képzésben mennyire érvényesülnek az ideológiai vonatkozások, a gyakorlatokon hogyan ismerik az egyre bonyolultabb világot.

— Hány íróasztala van?

— Van a rektoriban, a jogi kar tanári szobájában, Budapesten, a Magyar Jogász Szövetség elnöki irodájában és otthon.

— Ezzel a társadalmi feladatok sokaságára szerettem volna utalni. De nem minden megbízatás kötődik íróasztalhoz.

— Országgyűlési képviselő vagyok, titkára az országgyűlés jogi bizottságának, tagja a megyei párt-végrehajtóbizottságnak.

— Nem sok ez egy kicsit?

— Ez szinte természetes. Egyik következik a másikból, szervesen és hasznosan kiegészítik egymást. Néha, amikor otthon panaszkodom, a feleségem mindig azt mondja: meg vagyok győződve, te lennél legjobban megsértődve, ha könnyítenének a megbízatásokon. Azt hiszem, igaz van!

— Felvet ez a vallomás egy másik kérdést: megfelelőnek tartja-e a magyar szellemi élet munkamegosztását?

— Nálunk még mindig úgy van, hogy aki jól dolgozik, annak a vállára még többet pakolunk, mert megbízható, lelkiismeretes, nem csalódtunk még benne. Aki visszahúzódik, tudatosan vagy alkatából következően bezárkózik, az nem kap feladatokat, mert először meg kellene ismerni, bátorítani kellene, segíteni munkáját. Ezen a téren túlzottan kényelmeselek és óvatosak vagyunk. Pedig szellemi közéletünknek ez óriási tartaléka.

— Ön, mint jogászprofesszor és tényleges jogalkotó, hogyan

téli meg társadalmi fejlődésünk és jogrendünk kapcsolatát?

— Igyekeznünk szinkronban dolgozni a fejlődéssel, törvényeink minden esetben a gazdasági alap és társadalmi fejlődés tükréi. Nemcsak szinkronban vannak szocialista fejlődésünkkel, nem egy esetben előremutatóak is. Sokszor mintául szolgálnak törvényeink a többi szocialista ország számára. Csak egy példa: a szovjet jogászok is figyelembe vették a tanácsok önállóságáról rendelkező jogszabályunkat.

— A változó élethez igazodó törvények feltételezik a széles körű jogpropagandát.

— Szeretnénk nemcsak az ismeretterjesztés szintjén népszerűsíteni jogrendünket. A jövőben az iskolai oktatásban is helyet kap az állampolgári és jogi ismeretek című tantárgy. Addig átmeneti megoldásként osztályfőnöki órákon esik szó erről a témáról.

— A felszabadulás után, nagyon fiatalon bekapcsolódott Szeged közéletébe. Ennek a több mint 30 éve indult pályának melyek voltak az első állomásai?

— A felszabadulás utáni forradalmi helyzetben ideológiai örsékváltás zajlott le a szegedi egyetemen is. Az akkori fiatal gárda a „faltörő kos” szerepét is magára vállalta, 1946 óta van kapcsolat az egyetemmel. Először előadó voltam, 1949 óta egyetemi oktató — harminc éve professzor. Kezdetben a sok nehézség közepette kellett pótolni a tudományos ismereteket, megszerezni a tudományos fokozatokat.

— Kiket tart szakmai mestereinek, s kik azok, a közéleti pályájának példaképei?

— Középiskolai tanárain, valamint három egyetemi professzorom, Buza László, Ereky István és Horváth Barna irányították tudományos érdeklődésemet, a politikai pályán pedig meghatározó volt Komócsin Zoltán és Zöld Sándor barátsága.

— Mit tart egy vezető legfontosabb tulajdonságának?

— A kötelességteljesítés, az emberek tisztelete, és a szociális érzés együttese a vezetőkkel szemben támasztott követelmények mellett.

TANDI LAJOS

Po'ner Zoltán

Tanyai iskolások

Keresztül sötétlő földeken
búzák árnyékában
valamikor jönni onnan láttam
apátokat, dajkákat is.

Szelekben úszó dülők, tanyák
a megmondható
miről is akar a sors majd szólni
felöltöztént, komolyan veletek.

Ök is messziről jöttek. Szavuk
zöld ere kiszáradt.
Cserenes örömeiket a bánat
ráncá tördelte szép arcukon.

Népmesék kis óriásai:
hétmérföld az ország.
Sok munka és mérhető okosság
hogy emberi égboltunk legyen.

Az erdő ősszel

Sokaknak ősszel a legszebb az erdő, amikor a nap sugarai ferdén áttörnek a sárguló lombokat. Ilyenkor még elevenek a nyári emlékek; a szabadságidőben tett hosszú séták, utazások, az új tájak izgalmas felfedezése — s az emlékek életre kelnek a vasárnapi barangolók szívében, mert az erdő, a természet mindig kikapcsolódást és felüdülést nyújt öregnek és fiatalnak egyaránt.

A művészetek művelőit mindig vonzotta a természet — az ihletnek e kiapadhatatlan forrása. Hivatkozhatunk Vivaldi csodálatos zenéjére, a Négy évszakra. Beethoven Pastorale szimfóniájára, vagy Debussy Tenger című szimfonikus költeményére éppúgy, mint a magyar és a világirodalom számtalan remekművére.

Az ember, noha felveri az erdő csendjét, mégsem zavarja meg a természet harmóniáját. A gitárral kiránduló, jó kedvű fiatalok, a tó partján sétáló öregek, a réten kicsinyével labdázó apa az élet sokszínű forgatagából villan elénk e képeken. S ehhez a tablóhoz tartozik a leterített vaddisznó is, a vadászok zsákmánya. Az újjászületés és elmúlás — az ellentétek csodálatos dialektikája az őszi erdő, a sárguló levelek, a száradó avar szépsége és titka.

B. I.

Tasnádi Varga Éva

Hull-hull az eső...

Ilyenkor hogyha eső esik,
visszafüredt a gyermekkorba,
dús mécsvirágok ringatóznak,
s mintha a fáknak kardja volna

Messze kinyúlnak s úgy mutatják
— Itt szádagáltál kék ruhában...
És felnőtt szívem figyel, hallgat,
átfut rajtam egy bűvös áram.

...Itt állt a kút és ott a méhes...
A bodzákig már nem is látni,
arvám arcát is felvillantják
az eső ezüst karikái.

A konvhaab'ak négyzögében
al' tal'án most is — varrogatva,
koppan a gyűzű — cérna foszlik,
s mellette miákol a macska.

Hull-hull az eső, elvarázsol,
újra boldog kamaszlány lettem,
aki nem hazudik már többé,
és tündérfiút lá a ker'ben.